

A „Genius“ kiadásában, a sorozatos Balzac-regények folytatásaként jelent meg a „Két fiatal asszony levelesládájá“. A teljes Balzac-kiadásról már elmondtuk, hogy nem tartjuk szerencsés vállalkozásnak s ez a regény csak igazolja véleményünket. Két előkelő, fiatal hölgy életét rajzolja itt Balzac, akik közül az egyik a szerelmen keresztül jut el a házasságig, a másik pedig a házasságon át a szerelemig. S az író azt találja, hogy ez utóbbi a jobb, mert a nagy szenvedélyek tönkreteszik az embert, sokkal célszerűbb tehát a szerelem nélküli, csendes házasság, ez vezet az igazi boldogsághoz. Nincs semmi ebben a műben a „nagy“ Balzac-ból, a hibáit azonban annál inkább látjuk. Balzac nem tudott igazi jó embereket rajzolni s ebben a regényben mindenki jó. Nem is hűsből-vérből való alakok mozognak itt, a restauráció és Lajos Fülöp korának ezek a személyei ma már elszíntelenedett, élettelen figurákként hatnak ránk, akiknek sem boldogsága, sem szenvedése nem tud bennünket meghatni, mert érezzük, hogy egyik sem valódi. Hiányzik ebből a munkából az, ami a regényt életerőssé teszi: a mozgalmasság. S a levélforma még inkább növeli a mű laposságát. Szinte sajnáljuk, hogy Benedek Marcel, akinek a fordítása minden díszéretet megérdemel, ennyi munkát pazarolt ennek a nehézkes stílusú regénynek magyarra való fordítására.

Megyeri József.

A Bethlen-könyvtár írói arcképei.
Beöthy Zsolt: Arany János. — Császár Elemér: Tompa Mihály.)

Az a törekvés, hogy szellemi értékeink minél szélesebb körben tudatosakká váljanak, vezette irodalomtudományunk elhúnyt jelesének tollát, mikor vagy harminc évvel ezelőtt Arany János írói arcképét papírra vetette. Azóta az ú. n. Képes Irodalomtörténet, melyben a tanulmány eredetileg megjelent, három kiadást is ért, de teljesen elfogyott s így az érdeklődők utóbb csak némi utánjárással juthattak e szép cikkhez; a Bethlen-könyvtár szerkesztője tehát helyesen cselekedett, hogy újabb kiadásával megkönnyítette a hozzáférhetést. Beöthy tanulmányra nem szorult ajánlásra. Arany vonásai oly határozott voná-

sokkal vannak benne megrajzolva, életének és munkásságának főbb állomásai röviden, de oly találóan vannak megjelölve, hogy az arcképet szaktudós és laikus egyaránt hűnek találhatja ma is. Nem avult el végső megállapítása sem: „Költészetünk fejlődhetik, sőt fejlődik is tovább, de ha hű akar maradni nemzeti életünk vezérszemeihez, akkor további fejlődésének alapja csak Arany lehet“.

Császár Elemér Tompa Mihályról írt tanulmánya a tudós felkészültséget és formai sajátságokat illetőleg méltó társa mestere főntebbi kis művének. Adatai pontosak, anyagbeosztása gazdaságos, szempontjai jól kiiróbbáltak, világosan megfogalmazott ítéletei tárgyilagosak és megbízhatók, előadása kellemesen folyó, magyaros. Aki tehát Tompára nézve az irodalomtörténeti kutatás eredményeivel rövid úton óhajt megismerkedni, hamarosan célt ér, ha ezt a füzetet elolvassa.

Az a sorozat, melyben az említett kiadványok megjelentek, a nemzeti művelődés előmozdítása mellett a kálvinista világnézet erőforrásairól is tájékoztatni kívánja olvasóit. Arany és Tompa arcképei mutatják, hogy ez a cél az igazság és felelőzetű érzékenység sérelme nélkül megvalósítható.

A. B.

Egy apáca-kolostor története. Az újabban fellendülő történeti részletkutatás terén figyelemreméltó vállalkozást indít meg „Közlemények Veszprém vármegye multjából“ címen a fiatalabb történetíró nemzedék egyik szorgalmas és szakavatott képviselője, Lukács Pál. Az első számot „A vásárhelyi apácák története“ címen saját maga írta meg. Az előszóban jelzett gazdag programból a következő tárgyakat említjük: a magyarság letelepedése, a népesség számának korok szerint való megállapítása, a birtokmegosztás és a földművelés története, a vármegyei hatóság működése a középkorban, a középkori művelődés és társadalmi élet, a protestantizmus története.

Lukács jelen munkája főképen azon okiratok búvárlásának az eredménye, amelyek a József császártól felosztott pozsonyi Klarissa-apácák könyvtárából az Országos Levéltárba kerültek.